

นโยบายการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย

The forest resource management policy of Thailand

สำรวาย อริเดช

Sumruay Aridet

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 5 (สระบุรี)

Forest Resource Management Office 5 (Saraburi)

Email: niti.nida@gmail.com

Received November 09, 2024 & Revise November 29, 2024 & Accepted December 31, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์ นโยบายการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย พบว่าบทบาทสำคัญในการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในบทความนี้จะศึกษาวิวัฒนาการของนโยบายป่าไม้ในประเทศไทย การจัดการปัจจุบัน และความท้าทายที่ต้องเผชิญ นโยบายป่าไม้ได้เปลี่ยนแปลงจากการเน้นการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจสู่การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ แนวทางการอนุรักษ์รวมถึงการป้องกันการบุกรุก การฟื้นฟูป่าที่เสื่อมโทรม และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน บทความนี้ยังได้สำรวจความท้าทายในการดำเนินนโยบาย เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การบุกรุกและการทำลายป่าไม้ การขาดแคลนทรัพยากรและงบประมาณ รวมถึงการขาดความร่วมมือและการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ การศึกษานี้ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการป่าไม้ และการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงนโยบายป่าไม้ของประเทศไทยได้แก่ การเพิ่มงบประมาณและทรัพยากร การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนากลยุทธ์ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้เป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงนโยบายป่าไม้ของประเทศไทยได้แก่ การเพิ่มงบประมาณและทรัพยากร การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนากลยุทธ์ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้เป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : นโยบาย, จัดการ, ทรัพยากรป่าไม้, ประเทศไทย

Abstract

This academic article aims to analyze and synthesize forest resource management policies in Thailand. It is found that they play an important role in maintaining the ecological balance and promoting sustainable development. This article studies the evolution of forest policies in Thailand, their current management, and the challenges they face. Forest policies have changed from emphasizing economic utilization to conserving and restoring natural resources. Conservation approaches include preventing encroachment, restoring degraded forests, and promoting community participation. This article also explores policy implementation challenges, such as climate change, encroachment and deforestation, resource and budget scarcity, and lack of cooperation and use of new technologies. This study highlights the importance of public participation, creating incentives for conservation, using technology in forest management, and building cooperation among agencies and organizations. Recommendations for improving Thailand's forest policy include increasing budget and resources, promoting public participation, developing strategies to cope with climate change, and using new technologies and innovations to ensure sustainable and effective forest conservation and restoration. Recommendations for improving Thailand's forest policy include increasing budget and resources, promoting public participation, developing strategies to cope with climate change, and using new technologies and innovations to ensure sustainable and effective forest conservation and restoration.

Keywords: Policy, Management, Forest Resources, Thailand

บทนำ

ป่าไม้ เป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างมากในระบบนิเวศของพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ช่วยอำนวยความสะดวกทั้งในทางตรง ได้แก่การเกิดปัจจัย 4 เพื่อใช้ในการดำรงชีพของมนุษย์ คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ซึ่งได้จากป่าไม้ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ส่วนทางอ้อมนั้น มนุษย์ได้อากาศที่บริสุทธิ์ แหล่งน้ำที่สะอาด สถานที่พักผ่อนหย่อนใจจากป่าไม้ ส่วนสัตว์ป่าอาศัยป่าไม้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและดำรงชีพ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีระยะเวลาในการใช้ให้ยาวนาน

ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดรวมทั้งต้องมีการกระจายการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตามในสภาพปัจจุบันจากการประเมินทรัพยากรป่าไม้ในระดับโลกขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) ในช่วงปี พ.ศ. 2563 พบว่ามีพื้นที่ที่คงสภาพป่าไม้อยู่ประมาณร้อยละ 30.8 หรือคิดเป็น 25,375 ล้านไร่ หรือราว 3.125 ไร่ต่อหัวของประชากรโลก พื้นที่มากกว่าครึ่งของพื้นที่ป่าไม้ในโลกมีการกระจุกตัวมากที่สุดใน 5 ประเทศ ได้แก่ ประเทศรัสเซีย ประเทศบราซิล ประเทศแคนาดา ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศจีน ซึ่งในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมาสัดส่วนของพื้นที่ป่าไม้ลดลงจากร้อยละ 32.5 เหลือร้อยละ 30.8 สาเหตุหลักของการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ส่วนใหญ่คือการขยายตัวของพื้นที่เกษตรกรรม โดยใน 135 ประเทศ พบว่า 60 ประเทศ จะมีการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้มากกว่าร้อยละ 1 ของพื้นที่ป่าไม้ในประเทศ ซึ่งประเทศที่มีการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้มากที่สุด ได้แก่ ประเทศบราซิล ประเทศแคนาดา ประเทศคองโก และประเทศปารากวัย ในขณะที่มีเพียง 17 ประเทศ ที่มีพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 1 ในปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ที่มีสภาพป่าไม้เพียงร้อยละ 31.57 ของพื้นที่ประเทศไทย หรือคิดเป็น 102,135,974.96 ไร่ ซึ่งลดลงจากปี 2564 ประมาณร้อยละ 0.02 คิดเป็น 76,459.41 ไร่ อย่างไรก็ตามจากรายงานสถานการณ์ป่าไม้ของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 – 2565 พบว่า มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้ค่อนข้างจะคงที่ และในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ของไทยมีการลดลงต่อเนื่อง สาเหตุสำคัญที่ทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Use Change) การเกิดจากปัญหาไฟป่า (Forest Fire) หรือการบุกรุกทำลายป่า เป็นต้นปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, 2565)

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องกำหนดนโยบายในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ของชาติเพื่อให้ป่าไม้ได้คงอยู่และเอื้อประโยชน์ต่อประชากรในประเทศและสังคมโลก โดยในสมัยรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ได้กล่าวถึงนโยบาย ข้อ 9 การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรและการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งในปัจจุบันมีการบุกรุกที่ดินของรัฐและตัดไม้ทำลายป่ามากขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพที่เคยอุดมสมบูรณ์ เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า พันธุ์พืช และแร่ธาตุ ถูกทำลายหรือนำไปใช้ประโยชน์ทางพาณิชย์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นอันมากทั้งปัญหาภาวะมลพิษ โดยเฉพาะขยะประเภทต่างๆ ก็รุนแรงยิ่งขึ้น รัฐบาลในขณะนั้นจึงมีนโยบายจะรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติโดยสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ที่จัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 12 โดยนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ โดยให้มีความสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (กรมป่าไม้, 2560)

วิวัฒนาการของนโยบายป่าไม้ในประเทศไทย

กรมป่าไม้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2439 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เพื่อดำเนินกิจการต่างๆ ด้านป่าไม้ เช่น การคุ้มครองและส่งเสริมความสมบูรณ์ของป่าไม้ การจัดวางโครงการทำไม้ เพื่อให้ป่าไม้อำนวยประโยชน์ด้านเศรษฐกิจให้แก่ ประชาชนมากที่สุดและยืนนานที่สุด ต่อมาใน พ.ศ. 2504

ประเทศไทยได้เริ่มนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาใช้ในการพัฒนาประเทศจึงได้มีการบรรจุ นโยบายด้านป่าไม้ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตลอดมา ใน พ.ศ. 2528 ได้มีการจัดทำนโยบายป่า ไม้แห่งชาติขึ้นเพื่อวางแนวทางในการจัดการและพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ให้มีความยั่งยืนและประสานสอดคล้องกับ การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอื่น ใน พ.ศ. 2545 ได้มีการปรับปรุง โครงสร้างส่วนราชการตามพระราชบัญญัติ ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 จึงได้มีการแบ่งกรมป่าไม้ออกเป็น 3 กรม กับอีก 75 สำนักงาน ประกอบด้วย กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด 75 จังหวัด หน่วยงานเหล่านี้มีภารกิจด้านทรัพยากรป่าไม้ ร่วมกัน โดยกรมป่าไม้รับผิดชอบการจัดการทรัพยากรป่าไม้นอกเขตพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช รับผิดชอบการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รับผิดชอบการจัดการทรัพยากรพืชและสัตว์ในทะเลและชายฝั่งและป่าชายเลน ส่วนสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมจังหวัด ซึ่งสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมรับผิดชอบการ จัดการทรัพยากรป่าไม้ในท้องที่จังหวัดต่างๆ

การดำเนินกิจการด้านป่าไม้ของหน่วยงานต่างๆ ข้างต้นขึ้นอยู่กับภารกิจของแต่ละหน่วยงาน สำหรับ กรมป่าไม้ กิจการด้านป่าไม้ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันประกอบด้วย การป้องกันรักษาป่าไม้ การปลูกป่าและการ ฟื้นฟูป่า การวิจัยและพัฒนา การถ่ายทอดเทคโนโลยี การสำรวจและวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นการจัดตั้งป่าชุมชน การจัดการที่ดินป่าไม้ การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในโครงการพระราชดำริ การพัฒนาความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ รวมทั้งการให้บริการด้านป่าไม้ เป็นต้น นอกจากนี้กรมป่าไม้ยังได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ในการดำเนินกิจการต่างๆ นอกเหนือจากที่กล่าว มาแล้วข้างต้น ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศได้รับประโยชน์สูงสุดทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (กรมป่าไม้, 2552)

แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดทำโดยคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดย ประเด็นการปฏิรูปที่ 1 ทรัพยากรทางบก มีความมุ่งหวังที่จะรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรทางบกให้มีความสมบูรณ์และ ยั่งยืนเป็นฐานการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสังคม เกิดความสมดุลระหว่างการคุ้มครอง รักษา และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

รวมทั้งมีระบบการการบริหารจัดการทรัพยากรทางบกที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากร มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (โชคชัย สมนึก และจุฑารัตน์ ชมพันธ์, 2567)

วิสัยทัศน์ พันธกิจ อำนาจหน้าที่ และเป้าหมาย ของกรมป่าไม้

กรมป่าไม้ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งมีวิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรที่มุ่งเน้นการรักษาป่าเดิม เพิ่มป่าใหม่ ใส่ใจประชาชน บนรากฐานนวัตกรรมและธรรมาภิบาล” มีพันธกิจ

- 1) ป้องกัน และรักษาพื้นที่ป่าไม้ให้คงอยู่
- 2) เพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ สนับสนุนการเพิ่มพื้นที่สีเขียว และฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ให้อุดมสมบูรณ์ ตอบสนองความต้องการทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
- 3) บริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยการมีส่วนร่วม
- 4) บริหารจัดการที่ดินป่าไม้อย่างเป็นระบบและเป็นธรรม เพื่อให้คนอยู่ร่วมกับป่าอย่างสมดุลและยั่งยืน
- 5) วิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างนวัตกรรม และถ่ายทอดเทคโนโลยี ในการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้
- 6) พัฒนาความสามารถเชิงรุกขององค์กร ทั้งระบบ กลไก ข้อมูลสารสนเทศ และปรับปรุงกฎระเบียบให้ทันสมัยให้เหมาะกับภาวะการณ์ปัจจุบันมีอำนาจหน้าที่ของกรมป่าไม้

(1) ควบคุม กำกับ ดูแล ป้องกันการบุกรุก การทำลายป่า และการกระทำผิดในพื้นที่รับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยสวนป่า กฎหมายว่าด้วยเลื่อยโซ่ยนต์ กฎหมายว่าด้วยป่าชุมชน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(2) ศึกษา วิจัย วางแผน และประสานงานเกี่ยวกับการปลูกป่าเพื่อการฟื้นฟูสภาพป่า และระบบนิเวศ

(3) ส่งเสริมการปลูกป่าการจัดการป่าชุมชน และการปลูกสร้างสวนป่าเชิงเศรษฐกิจ ในลักษณะสวนป่าภาคเอกชนและสวนป่าในรูปแบบอื่นที่เกี่ยวข้องตลอดจนศึกษา วิเคราะห์ และประเมินสถานการณ์ป่าเศรษฐกิจของตลาดในประเทศและต่างประเทศ

(4) อนุรักษ์ คุ้มครอง ดูแลรักษา และจัดการให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ และการอนุญาตที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากไม้ วัสดุธรรมชาติ ไม้ ที่ดินป่าไม้ และผลิตภัณฑ์ป่าไม้

(5) ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้และผลิตภัณฑ์ป่าไม้ และที่เกี่ยวข้องกับไม้และผลิตภัณฑ์ไม้

(6) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย มีเป้าหมาย คือ ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการจัดการอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยให้มีพื้นที่ป่าไม้อย่างน้อย 40% ของพื้นที่ประเทศภายใน 20 ปี ในส่วนของกรมป่าไม้ แบ่งเป็น

- 1) รักษาพื้นที่ป่าให้ได้ 53.80 ล้านไร่
- 2) บริหารจัดการพื้นที่ที่ไม่มีสภาพป่า
- 3) ฟื้นฟูป่าไม้และปลูกป่า ในพื้นที่อื่นๆ 14.02 ล้านไร่

4) ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ 8.68 ล้านไร่ ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันมีประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ 39.78 ล้านไร่ มีเป้าหมายในอีก 20 ปีข้างหน้าจะมีพื้นที่ป่าที่ต้องดูแลรักษาให้ได้ 53.80 ล้านไร่ เพื่อรักษาสมดุลทางธรรมชาติและระบบนิเวศ (กรมป่าไม้,

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ของประเทศไทย

ประเทศไทยได้มีนโยบายในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ของประเทศ โดยได้ออกกฎหมายเพื่อใช้ในการควบคุมดูแลประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้หลายฉบับเพื่อใช้ในการควบคุมและกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันรักษาป่าและการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพถูกต้องตามระเบียบและหลักวิชาการ เพื่อความมั่นคงของทรัพยากรป่าไม้และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนซึ่ง ณ ปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้านป่าไม้ คือ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 8 พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2559 พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินนโยบายป่าไม้เป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นกลไกสำคัญในการสร้างกฎ กติกา ระเบียบต่างๆ ในการอนุรักษ์ รักษา ป้องกัน ฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ และใช้บังคับลงโทษต่อผู้กระทำผิด ดังนั้นกฎหมายจึงเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่จะช่วยให้การขับเคลื่อนนโยบายป่าไม้บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ ซึ่งได้มีการแก้ไขและปรับปรุงข้อกฎหมายให้มีความทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์โลกปัจจุบัน (โชคชัย สมนึก และจุฑารัตน์ ชมพันธ์, 2567) นอกจากนี้กรมป่าไม้ได้นำแนวทางพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงตระหนักและทรงห่วงใยปัญหาป่าไม้เป็นอย่างมากเนื่องจากป่าไม้ของประเทศไทยถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว ตามแรงหนุนเนื่องของประชากรที่เพิ่มขึ้นผนวกกับพลังผลักดันทางเศรษฐกิจจะระบบทุนนิยมเสรีที่มุ่งค้าขาย โดยป่าไม้เป็นปัจจัยสำคัญเชิงพาณิชย์ ทำให้เกิดภาวะแห้งแล้งเนื่องจากต้นน้ำลำธารถูกทำลาย ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เกิดน้ำท่วมฉับพลันและมีการพังทลายของดินอย่างรุนแรงสร้างปัญหาต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตรกลายเป็นทุกข์ร้อน

ของแผ่นดิน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำริ ด้านป่าไม้ที่สำคัญหลายเรื่องซึ่งทุกเรื่องมีหลักสำคัญคือความเรียบง่ายไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อนทั้งในแนวความคิดและด้านเทคนิควิชาการสมเหตุสมผลทำได้รวดเร็วและสามารถแก้ไขปัญหาได้จริงตลอดจนต้องมุ่งสู่วิถีแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน พระราชดำริแนวทางการพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก ปลูกป่าในที่สูง ปลูกป่าต้นน้ำลำธาร ปลูกป่าทดแทน ปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง โครงการพระราชดำริเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเพื่อสนองแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร พระราชเสาวนีย์ของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร พระราชเสาวนีย์ของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ ทุกพระองค์ที่ได้พระราชทานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการช่วยเหลือพสกนิกรที่ประสบปัญหาเร่งด่วนในพื้นที่ต่างๆทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่คุณภาพชีวิตและปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นโดยน้อมนำเอาแนวทางการพัฒนาป่าไม้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นหลักในการดำเนินงานใน พ.ศ. 2566 มีโครงการพระราชดำริ (ด้านป่าไม้) รวมทั้งสิ้น 137 โครงการ

ปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเฝ้าระวังติดตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพป่าไม้ของประเทศไทยได้มีความสำคัญ เช่น การใช้ดาวเทียม LANDSAT RADARSAT ALOS และ THEOS ติดตามการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การใช้อากาศยานไร้คนขับ (Unmanned Aerial Vehicle : UAV) ในการสำรวจข้อมูลและวางแผนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ การเฝ้าระวังและติดตามการบุกรุกทำลายป่าของกล้องวงจรปิดไร้สาย (CCTV) พบว่าข้อมูลสารสนเทศสารสนเทศเป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจหากข้อมูลไม่เพียงพอหรือนำมาใช้โดยขาดความเหมาะสมจะส่งผลกระทบต่อตัดสินใจในการดำเนินงานด้านป่าไม้ โดยเฉพาะการส่งเสริมป่าชุมชน ข้อมูลขนาดพื้นที่ป่าที่ถูกต้องและชัดเจน ขอบเขตในการดำเนินงาน รวมถึงผู้ใช้งานข้อมูลสารสนเทศดังกล่าวยังต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง (โชคชัย สมนึก และจุฑารัตน์ ชมพันธ์, (2567) จึงจะทำให้การดูแลทรัพยากรป่าไม้ประสบผลสำเร็จ

การฟื้นฟูสภาพป่าไม้ที่เสื่อมโทรมหากจะรอแต่หน่วยงานภาครัฐ คงต้องใช้ระยะเวลาอีกหลายปีที่จะประสบความสำเร็จหรือไม่ก็อาจประสบความสำเร็จได้ แต่ถ้าทุกคนทุกภาคส่วนร่วมมือกันในการฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรมโดยการสร้างเครือข่ายการบูรณาการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม เริ่มจากการปลูกฝังทัศนคติให้คนในท้องถิ่นผูกพันกับทรัพยากรป่าไม้ โดยใช้ประเด็นการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนร่วมกันของคนในท้องถิ่นให้เป็นแหล่งรวมพลังของคนในท้องถิ่น และหันมาช่วยกันแก้ไขปัญหาป่าเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้น การจัดกิจกรรมต่าง ๆ

ด้านการจัดการป่าไม้ เช่น ค่ายเยาวชนอนุรักษ์ป่า กิจกรรมบวชป่า การใช้ประโยชน์จากป่าไม้และสมุนไพร ในระดับพื้นที่ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการดูแลรักษาป่าอย่างยั่งยืนและสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน

ดำเนินการร่วมกันอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสมของชุมชน แนวทางสำคัญที่ทำให้ทุกภาคส่วนได้เข้าไปมีส่วนร่วม และร่วมมือกับเครือข่ายในการดำเนินงาน (สุกฤษฎีชัย ธีระเรงฤทธิ์ และชุลีรัตน์ เจริญพร, 2564) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ออกแบบกิจกรรม การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. ทำให้ประชาชนที่มีส่วนร่วมเกิดความห่วงหาในทรัพยากรป่าไม้ที่ตนเองได้ร่วมกันดูแลรักษา สร้างเครือข่ายในการดูแลป่าซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของกรมป่าไม้ ในการจัดตั้งป่าชุมชน หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “ป่าไม้ชุมชน”

ความท้าทายในการดำเนินการด้านนโยบายป่าไม้

กำหนดนโยบายระดับประเทศและระดับนานาชาติเพื่อปรับตัวของภาคส่วนป่าไม้ต่อปัญหาการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ให้ได้ผลดีที่สุดจะต้องเป็นการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน โดยบูรณาการทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องผ่านกระบวนการดำเนินงานที่มีประชาชนมีส่วนร่วม จึงเป็นกลไกที่มีความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อบรรเทาปัญหาการทำลายป่า และป่าเสื่อมโทรม เพื่อให้ระบบนิเวศป่าไม้ยังคงเป็นกันชนธรรมชาติต่อปัญหาการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศให้แก่มนุษยชาติ ข้อมูลการประเมินผลกระทบในภาคส่วนป่าไม้ในประเทศต่าง ๆ ระดับโลกระบุว่า ป่าไม้มีอิทธิพลต่อการชะลอหรือบรรเทาปัญหาการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศหรือสภาวะโลกร้อนโดยการดูดซับและกักเก็บคาร์บอนในมวลชีวภาพ ในซากอินทรีย์ หรือในดิน ได้ในระยะเวลายาวนาน โดยประเมินว่าภาคส่วนป่าไม้และระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องจะเป็นแหล่งกักเก็บคาร์บอนได้ถึง 1/3 ของปริมาณคาร์บอนที่ต้องการควบคุมภายใต้ข้อตกลงปารีสเพื่อการควบคุมระดับอุณหภูมิไม่ให้เกิน 2 °C(องศา) ภายในปี ค.ศ.2030 อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศโลกที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและจะทวีมากขึ้นภายในศตวรรษที่ 21 นี้ จะส่งผลกระทบต่อย้อนกลับที่รุนแรงต่อระบบนิเวศป่าไม้ และผลกระทบนี้จะมีอิทธิพลต่อการลดความมั่นคงทางอาหารของโลก (อิสรภาพ คงมีทรัพย์, 2563) โลกในยุคปัจจุบันจึงมีความตระหนักในการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ จึงได้มีพันธสัญญาความร่วมมือกันเกิดขึ้นเพื่อช่วยลดการปลดปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ และเพิ่มพื้นที่สีเขียว ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมการประชุม COP27 เพื่อหารือแนวทางร่วมกันอย่างจริงจังในการลดการแพร่กระจายก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งการประชุมครั้งนี้มุ่งประเด็นข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนเพื่อชดเชย “ความสูญเสียและเสียหาย” (Loss and Damage) ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะโลกร้อนและภัยพิบัติที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง

สภาพภูมิอากาศที่ทวีความรุนแรงขึ้น ทำให้ประเทศไทยได้มีการจัดตั้งกรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขึ้นเพื่อกำหนดนโยบายในการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

การบุกรุกและทำลายทรัพยากรป่าไม้ เหตุผลในการบุกรุกทำลายป่า คือ เพื่อหารายได้โดยปลูกพืช ลำสัตว์ และหาของป่าโดยพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพด เป็นพืชระยะสั้น ให้ค่าตอบแทนเร็ว ทั้งนี้ การบุกรุกทำลายป่าดังกล่าวของราษฎร มีการขายที่ดินที่บุกรุก ให้กับผู้อื่นหรือนายทุน ซึ่งอาจมีการบุกรุกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ (ภานุวุธ บุรณพรม และนรินทร์ พัฒนพงศา, 2559) ซึ่งเป็นความท้าทายอย่างหนึ่งที่รัฐบาลจะต้องกำหนดนโยบายให้ชัดเจนเพื่อให้ชาวบ้านที่อยู่ในใกล้บริเวณพื้นที่ป่าไม้ลดการบุกรุกเพื่อเพิ่มพื้นที่ทำการเกษตร ตามราคาพืชผลทางการเกษตรที่ผันผวน โดยการแบ่งโซนการทำการเกษตรและรับประกันราคาในการรับซื้อ หรือใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรเพื่อให้เศรษฐกิจระดับฐานรากความมั่นคง

การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและงบประมาณ ซึ่งเป็นอีกสาเหตุที่สำคัญทำให้ทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลาย จากสถิติพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย ปี 2567 มีพื้นที่ป่า 101,818,155.76 ไร่ หรือคิดเป็น 31.47% ของพื้นที่ประเทศ จากข้อมูลของมูลนิธิสืบขนาดเสถียร(มูลนิธิสืบขนาดเสถียร. (2565) พบเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า 1 คน ต่อดูแลพื้นที่ป่าประมาณ 5,000 ไร่ ซึ่งไม่ครอบคลุมในการป้องกันการบุกรุกป่าไม้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการศึกษาวิจัยพบว่า การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ ท้องที่ภาคกลาง ได้แก่ อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ และอาวุธปืน ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่มีต่อการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ ท้องที่ภาคกลางอยู่ในระดับปานกลาง นำเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นเพื่อขอรับการสนับสนุนเงินงบประมาณในการกำหนดกรอบอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อจัดซื้ออาวุธปืนให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ของหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ภูษิต หิรัญพฤกษ์, 2564) นอกจากนี้ยังมีประเด็นการบังคับข้อใช้กฎหมายยังไม่เข้มแข็งพอ ทำให้เกิดการละเมิดกฎหมายป่าไม้ขึ้นอย่างต่อเนื่อง หรือบางกรณีใช้ช่องว่างในข้อกฎหมายหาผลประโยชน์ในการยึดถือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาเป็นของตนเอง ซึ่งพบเห็นได้ตามสื่อสังคมทั่วไปที่เป็นข่าว เช่น กรณีที่เป็นกระแสอยู่คือการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับทาน การออกเอกสารสิทธิบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นต้น

บทสรุป

นโยบายการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ให้มีความยั่งยืน ตามนโยบายของภาครัฐที่กำหนดสู่การแผนปฏิบัติงานที่มีการจัดทำนโยบายผ่านความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งมีส่วนของประชาชน ให้ประชาชนมีความตระหนักในการเป็นเจ้าของเจ้าหน้าที่ป่าไม้เป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนตามหลักวิชาการ และงบประมาณ ทำให้เกิดความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม เช่น เครือข่ายป่าชุมชน เครือข่ายเฝ้าระวังไฟป่า เครือข่ายราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป.) นอกจากความร่วมมือระหว่างเครือข่าย

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มีเจตนารมณ์หรือเหตุผลเพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการให้อำนาจของฝ่ายบริหารในการกำหนดที่ดินให้เป็นอุทยานแห่งชาติ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีเจตนารมณ์เพื่อที่จะสงวนป่าไม้ไว้เป็นเนื้อที่ประมาณร้อยละ 50 ของประเทศ ซึ่งกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ มุ่งเน้นที่จะคุ้มครองพื้นที่ป่าของรัฐ พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 เจตนารมณ์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ปลูกสร้างสวนป่า เนื่องจากไม้สักและไม้ยางถูกควบคุมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าที่ใช้บังคับมาตั้งแต่ พ.ศ. 2503 การกำหนดโทษปรับกรณีบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายไทยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ให้คงสภาพไว้ได้ดียาวนานที่สุด การออกกฎหมายซึ่งมีข้อเสนอแนะว่าควรแก้ไขพระราชบัญญัติที่กำหนดให้การทำลายพื้นที่ป่าไม้เป็นความผิดและมีโทษทางอาญาซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 กำหนดโทษปรับในฐานความผิดดังกล่าว ดังนี้

- 1) มีบทกำหนดโทษปรับเป็นอัตราโทษปรับตามสัดส่วนของความเสียหายที่เกิดต่อพื้นที่ป่าไม้อันเป็นผลมาจากการกระทำความผิดและผลประโยชน์ที่ผู้กระทำผิดได้รับจากการกระทำความผิดในทุกกรณี
- 2) มีบทกำหนดอัตราโทษปรับตามกฎหมายทุกฉบับให้มีอัตราโทษเท่ากัน โดยให้มีอัตราโทษไม่เกินสองเท่าของความเสียหายที่เกิดจากการทำลายพื้นที่ป่าไม้และต่ำกว่า ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำผิดได้รับจากการกระทำความผิดไม่ว่าจะกระทำเองหรือใช้ให้ผู้อื่นกระทำและให้อัตราโทษปรับดังกล่าวใช้กับการกระทำความผิดทั้งของบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

รัฐบาลควรออกกฎหมายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งป่าชุมชน จัดตั้งสมาคม และสหภาพ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้ใช้สิทธิในพื้นที่ป่าบริเวณใกล้เคียงได้ตามกฎหมายเพื่อให้เกิดความรู้สึกรัก ตระหนักรู้ถึงคุณค่า มีความเข้าใจและผูกพันกับพื้นที่ป่าว่า ไม่ใช่พื้นที่ของรัฐเท่านั้น แต่ตนก็เป็นเจ้าของด้วย

ข้อเสนอแนะ

นโยบายการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย ควรบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์กรต่างประเทศที่ช่วยสนับสนุนการป้องกันรักษาป่า เช่น องค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล หรือ World Wide Fund for Nature (Non-governmental organization) เป็นองค์กรไม่แสวงหากำไร WWF ที่ช่วยสนับสนุนแหล่งเงินทุนงานประมาณต่างๆ และสนับสนุน องค์ความรู้สมัยใหม่ในการเฝ้าระวังป้องกันรักษาป่า เช่น สนับสนุนการฝึกอบรมลาดตระเวนเชิงคุณภาพ (smart patrol) เป็นระบบการเดินลาดตระเวนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างเป็นระบบ เพิ่มศักยภาพในการป้องกัน ปราบปราม และการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ นอกจากนี้นโยบายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนในการสนับสนุนกิจกรรมของภาครัฐ แบบการมีส่วนร่วมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กรเอกชน ดำเนินกิจการภายใต้หลักจริยธรรมและการจัดการที่ดี โดยรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในรูปแบบ CSR (Corporate Social Responsibility) ทำให้การจัดการทรัพยากรป่าไม้นั้นเกิดความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ประหยัดทั้ง เวลาและงบประมาณ ของรัฐ

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงนโยบายป่าไม้ของประเทศไทยได้แก่ การเพิ่มงบประมาณและทรัพยากร การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนากลยุทธ์ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้เป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมป่าไม้. (2560). *ยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2579*. <https://www.forest.go.th/planning/planning20/>.
- โชคชัย สมนึก และจุฑารัตน์ ชมพันธ์. (2567). การประเมินประสิทธิผลนโยบายป่าไม้ของประเทศไทย. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน*. 20 (1/2537). 102.
- ภาณุวุธ บูรณพรม และ นรินทร์ พัฒนพงศา. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันการบุกรุกทำลายป่าไม้ในจังหวัดน่าน. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 11(2)231-240

- ภูษิต หิรัญพฤกษ์. (2564). การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ของศูนย์ป้องกันและปราบปรามที่ 1 (ภาคกลาง). *วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการป่าไม้ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*. 63-67.
- พระมงกุฎเกล้า (สิทธิชัย ชาวเพชร) ญาติ กาศยปนนันท์(2561).มาตรการทางกฎหมายในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ของไทย, *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(4).1-12
- พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504
- พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507
- พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535
- พระราชบัญญัติป่าไม้พุทศักราช 2484
- พระราชบัญญัติสวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535
- มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. (2565). *สถานการณ์ป่าไม้ไทย 2565*. <https://www.seub.or.th/document/A2/2023-235/>.
- สำนักจัดการที่ดินป่าไม้(2565).*รายงานสถานการณ์ป่าไม้ของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2565*, สำนักจัดการที่ดินป่าไม้กรมป่าไม้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- สุกฤษฎีชัย ธีระเริงฤทธิ์ และ ชุสิทธิ์น์ เจริญพร. (2564). กระบวนการจัดการและฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลาน ตำบลบ้านราษฎร์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ของมูลนิธิสภาราชพฤกษ์. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น*. 7(2).192-201
- อิสราภาพ คงมีทรัพย์. (2563).ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและภาคส่วนป่าไม้โลก. *วารสารเกษตรนเรศวร*. 7(2)16-17
- Food and Agriculture Organization of the United Nations: (FAO).(Online) สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2567 จาก <https://www.fao.org/home/en>